



Vakbonden, consumentenorganisaties en milieuorganisaties vormen één front voor de terugvordering van de onrechtmatige winsten van Electrabel-Suez, ten voordele van een duurzaam energiebeleid

Door zich te verenigen rond een gemeenschappelijke tekst brengen de organisaties de politieke leiders van ons land een krachtige boodschap. De ondertekenaars van de platformtekst benaderen het dossier van de Belgische energiemarkt elk vanuit een specifieke invalshoek: de bescherming van het milieu, belangen van consumenten, werknemers en armen. Maar bovenal nemen zij de verdediging op van een samenleving waarin het algemeen belang primeert op private belangen.

De Belgische regering heeft veel te lang verzuimd om de noodzakelijke maatregelen te treffen om de energiemarkt te herorganiseren ten voordele van het algemeen belang. Wij willen de regering attent maken op onze vaststellingen en vragen dat ze onverwijld antwoorden op de eisen die we formuleren.

De versnelde afschrijving van de Belgische kolen- en kernenergiecentrales tussen 1971 en 2003 werd gefinancierd door de Belgische consumenten en dit door middel van hoge energieprijzen. Het feit dat de grote energiecentrales reeds zijn afbetaald, stelt Suez-Electrabel in staat om enorme winsten te boeken en bezorgt het bedrijf een oneerlijk concurrentievoordeel op het moment dat de markt geliberaliseerd wordt. Daarbovenop is er het feit dat de productiekost van electriciteit van Suez-Electrabel ver onder de marktprijs ligt.

Het zou dan ook niet meer dan rechtvaardig zijn dat de Belgische energieconsument beloond wordt voor de geleverde inspanningen. Die beloning moet gevoelig hoger liggen dan het voorstel voor de eenmalige bijdrage van 250 miljoen dat nu op tafel ligt. Het vrijgekomen geld moet worden geïnvesteerd in een duurzame energiepolitiek, ten voordele van de consumenten, de economie en het leefmilieu.

Zolang de oneerlijk verkregen winsten van Suez-Electrabel niet terugvloeien naar de maatschappij, zullen ze worden gebruikt om de oorlogskas van Suez te spijzen, de aandeelhouders uit te betalen en overnames te financieren. Dat is een onaanvaardbare situatie, zeker nu steeds meer huishoudens en bedrijven worden geconfronteerd stijgende energieprijzen.

De recuperatie van de buitensporige winsten van Suez-Electrabel kan de overheid helpen een hedendaags energiebeleid op poten te zetten, gericht op duurzame energiebronnen, energiebesparing en energie-efficiëntie. Met andere woorden, een beleid dat gericht is op minder maar beter geproduceerde energie.

Zonder zo een vernieuwend beleid zal België niet kunnen voldoen aan haar internationale verplichtingen inzake het milieu en de strijd tegen de klimaatverandering. Zonder dit beleid zal de overheid er niet in slagen om er op lange termijn voor te zorgen dat zowel consumenten, huishoudens als bedrijven kunnen voldoen in hun elementaire behoeften aan energie tegen een aanvaardbare prijs.

In geen geval mag de terugvordering van de verschuldigde bedragen (aan de Belgische consument) gekoppeld worden aan het terugschroeven van de sluiting van de kerncentrales. Integendeel, om de

energiemarkt echt te liberaliseren is de recuperatie van de onrechtmatige winsten essentieel.

Energiebeleid is achterkamerpolitiek

De bijdrage van 250 miljoen euro die de regering momenteel voorstelt, is ronduit een aalmoes in vergelijking met de bedragen die de producenten van energie, en vooral Suez-Electrabel, historisch hebben geïncasseerd. Door alle aandacht te richten op de 250 miljoen euro, vergooit de regering trouwens haar kans om het probleem van de onrechtmatige winsten ten gronde aan te pakken.

Om het algemeen belang te verdedigen is een transparant, juridisch afdwingbaar energiebeleid noodzakelijk. Totnogtoe werd het energiebeleid ad hoc gevoerd, door middel van schimmige akkoorden zoals de verschillende versies van de Pax Electrica. Daarbij waren slechts enkele leden van de regering betrokken. Bovendien zijn de resultaten van die besprekingen steeds geheim gehouden. Zulke vormen van achterkamerpolitiek moeten onmogelijk worden gemaakt.

Het gebrek aan transparantie: belangrijk obstakel voor een gezonde elektriciteitssector

Hoe onwaarschijnlijk het ook lijkt, op dit ogenblik is er niemand - Suez-Electrabel uitgezonderd - in staat om nauwkeurig te berekenen wat de winstmarges van het energieconcern zijn op haar productieactiviteiten in België.

Vooraf de consolidatie van de rekeningen en het feit dat de archieven van Het Beheerscomité van Elektriciteitsondernemingen (BCEO) niet beschikbaar zijn voor het publiek belemmeren de transparantie van de elektriciteitssector. Al in maart 2002 vestigde de CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) de aandacht op het feit dat zij haar taak niet naar behoren kan vervullen. Nochtans is de CREG als controleorgaan van de sector een hoofdrolspeler in het energiebeleid.¹

Het enige publiek beschikbare cijfer over de winsten van de elektriciteitssector (dankzij de versnelde afschrijving van de elektriciteitscentrales) is een raming van de CREG. Tussen nu en 2025 zal dat bedrag oplopen tot 11,2 miljard euro. De raming geldt enkel voor de nucleaire sector. Bovendien is ze, om onbekende redenen, niet gebaseerd op de reële investeringen in de centrales van Doel en Tihange maar wel op de schatting van de kost voor de vervanging van een kerncentrale.²

Het is van essentieel belang dat de CREG de juridische en financiële middelen krijgt om haar controlefunctie op de energiemarkt naar behoren uit te voeren. Dat is trouwens bepaald in de wet op de diverse bepalingen van 8 mei 2008, artikels 85 tot en met 89.

Meer dan een miljard euro per jaar

Het is op dit ogenblik onmogelijk een nauwkeurige berekening te maken van de onrechtmatige winsten gegenereerd door de versnelde afschrijving van de elektriciteitsinfrastructuur, en met name die van Suez-Electrabel. Bijgevolg is het ook onmogelijk om precies te bepalen op welk bedrag de Belgische consumenten recht hebben.

1 Studie over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen, van de wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980 en van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, CREG – 28 Maart 2002.

2 De CREG maakt hier gebruik van de gegevens uit de studie van Global Insight, die een investeringskost voor kernenergie hanteert van 1,769€/kW. Deze aanname lijkt bijzonder conservatief in vergelijking met de reële investeringskost van de meest recente investeringen in Europa. Voor de Finse reactor Olkiluoto 3, die in aanbouw is, wordt de kost op 3,125€/kW geschat. Sizewell B, gebouwd tussen 1988 en 1995 in het V.K., benadert een kost van 4,500€/kW.

De versnelde afschrijving van de elektriciteitscentrales is echter niet de enige onrechtmatige bron van inkomsten van de sector. Jarenlang heeft de nucleaire sector allerhande subsidies gekregen, en bovendien zijn de kerncentrales onvoldoende verzekerd zijn in geval van een ongeluk. Ook die kosten worden door de gemeenschap gedragen.

Dat alles zorgt ervoor dat de kostprijs voor de productie van kernenergie op dit ogenblik rond de 15 €/MWh³ schommelt, terwijl de productiekost van kolencentrales waarschijnlijk tussen 25 en 30 €/MWh ligt (externe kosten niet meegerekend). Waarnemers, waaronder London Economics, het Internationaal Energie Agentschap en de CREG zelf⁴, wijzen erop dat de liberalisering van de Belgische energiemarkt op een mislukking is uitgedraaid. Dankzij de historische voordelen blijft Suez-Electrabel immers de markt domineren, en kan gerust worden gesproken van een quasi-monopolie. De prijs waaraan Suez-Electrabel momenteel energie verkoopt op de whole-salemarkt bedraagt ongeveer 60 €/MWh – met een opwaartse trend. Zo lang er geen betere cijfers beschikbaar zijn, lijkt het perfect verdedigbaar dat het rendement op het eigen vermogen van de productieactiviteit rond de 12 à 13% ligt. Dat is het cijfer dat ook werd gehanteerd voor de liberalisering van de markt. Uitgaande van deze schattingen is het bedrag dat Suez-Electrabel onterecht uit de Belgische samenleving incasseert een stuk hoger dan 1 miljard euro per jaar.

Het is belangrijk in deze context te benadrukken hoe Suez-Electrabel gebruikt heeft gemaakt van de liberalisering van de elektriciteitsmarkt om haar historische verplichtingen te ontlopen. In een mededeling in februari 2000 liet Willy Bosmans, toenmalig gedelegeerd bestuurder van Electrabel, verstaan dat ‘al onze klanten zullen winnen bij de verbetering van de productiviteit’. Het lijkt er sterk op dat Bosmans enkel tijd wilde winnen. Acht jaar na datum zijn de enige winnaars Suez-Electrabel en haar aandeelhouders.

De gerecupereerde winsten moeten dienen voor de financiering van een ambitieus energiebeleid, gebaseerd op ecologische, economische en sociale ontwikkeling

België heeft zich ertoe verbonden om op korte termijn de uitstoot van broeikasgassen drastisch te verminderen. Daarvoor zijn nu erg ingrijpende maatregelen nodig, maatregelen die om een uitgekend en massief investeringsprogramma vragen en waarbinnen energiebesparing, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie prioritair zijn. Er dient daarbij vooral aandacht te gaan naar huishoudens met een laag inkomen. Energiebesparing bij die doelgroep moet gestimuleerd worden via rechtstreekse bijstand. Dat kan onder meer via audits, directe steun voor energiebesparende investeringen en werken met derdebetalersystemen.

Aan de andere kant dient er ook steun te komen voor investeringen in warmtekrachtkoppeling en decentrale productie, evenals de financiering van de grootschalige ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen (waaronder een netwerk van windturbines op zee).

Indien de regering er niet zou in slagen om de transparantie van de elektriciteitssector te verzekeren, dreigt een cruciale bron van inkomsten verloren te gaan, die noodzakelijk is om de omschakeling naar een sociaal en ecologisch energiebeleid te doen slagen.

Een cruciale stap in de reconversie van de falende elektriciteitsmarkt

Dat de vrijmaking van de Belgische elektriciteitsmarkt is mislukt lijkt geen twijfel meer. De recuperatie van de onrechtmatige winsten ten gevolge van de versnelde afschrijving van de centrales is een

3 o.a « RAPPORT sur LA DUREE DE VIE DES CENTRALES NUCLEAIRES ET LES NOUVEAUX TYPES DE REACTEURS » - MM. Christian Bataille et Claude Birraux, Députés - Enregistré à la présidence de l'Assemblée nationale française le 13 mai 2003

4 o.a « De Creg benadrukt echter dat de markt verplicht optimaal moet werken. Wij moeten echter vaststellen dat dat sinds het begin van de liberalisering in 1999 nog nooit het geval is geweest » - CREG : *Studie over de door Electrabel aangekondigde verhoging van de aardgas- en elektriciteitsprijzen* – 27 July 2007

noodzakelijke (maar op zich onvoldoende) voorwaarde om de elektriciteitsmarkt vrij te maken.

Toch vereist de goede werking van de energiesector nog een aantal bijkomende voorwaarden:

–Bij het beheer van het elektriciteitsnet mag geen enkele speler een blokkeringsminderheid bezitten. Daarnaast dient de onafhankelijkheid van het netbeheersorgaan streng te worden gecontroleerd de CREG.

–Indien een elektriciteitsproducent meer dan 35% van de markt in handen zou hebben, moeten er harde garanties op tafel liggen dat die zijn positie niet kan misbruiken. De versterking van de bevoegdheden van de CREG is hierbij van doorslaggevend belang. Er bestaan al verschillende strategieën om een goed functionerende markt te creëren, met of zonder de oprichting van een "exclusieve koper". Het is de taak van de regering om te bestuderen hoe de nodige maatregelen beter en zo snel mogelijk kunnen worden ingevoerd.

–

Om tot een goed werkende elektriciteitsmarkt te komen vragen de ondertekenaars van deze platformtekst het volgende:

–*De onmiddellijke invoering van een wettelijke regeling voor de terugvordering van de onterechte winsten van Suez-Electrabel. De 250 miljoen euro waarvan sprake voor 2008, zijn volstrekt onvoldoende, gezien de bestaande problemen en de omvang van de onrechtmatige winst. De huidige aanpak zal op geen enkele wijze tegemoet komen aan de tekortkomingen van de energiesector.*

–*Het grootste deel van de teruggevorderde winsten moet geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van duurzame energiebronnen, energie-efficiëntie en energiebesparing. Er dient daarbij vooral aandacht te worden besteed aan huishoudens met een laag inkomen. Energiebesparing bij die doelgroep moet gestimuleerd worden via rechtstreekse bijstand. Dat kan onder meer via audits, directe steun voor energiebesparende investeringen en het werken via derdebetalersystemen. Er dient ook steun te komen voor investeringen in warmtekrachtkoppeling en decentrale productie, evenals de financiering van de grootschalige ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen (waaronder een netwerk van windturbines op zee).*

–*De versterking van de CREG. Het is ook absoluut noodzakelijk dat de CREG de bevoegdheden krijgt om te verzekeren dat Electrabel-Suez deze terugvordering van de onrechtmatige winsten niet doorfactureert aan de consument. Dit vereist een maximale transparantie, bijvoorbeeld via het juridisch afdwingbaar verlenen van toegang tot de boekhouding van de energieproducenten, importeurs en leveranciers van energie. Bovendien moeten producenten verplicht worden om de verhoging van de prijzen van elektriciteit en gas te argumenteren bij de CREG. De parameters die gebruikt worden voor de indexatie van de elektriciteitsprijs (Nc en Ne) dienen afgeschaft te worden omdat ze voorbijgestreefd zijn en omdat de CREG niet in staat is om ze te controleren.*

